

MISTIČNI KABARE

ARETÉ

www.aret.rs

Zbirka
Preobražaj

Glavna i odgovorna urednica
Nina Gugleta

Naslov originala
Alejandro Jodorowsky
CABARET MÍSTICO

II izdanje

Prevod
Ivana Krgović

Lektura
Aleksandra Dundeški

Grafičko oblikovanje
Jana Vuković

Štamparija
Artprint, Novi Sad

Tiraž
1000 primeraka

Izdavač
Areté, Beograd

MISTIČNI KABARE

Alejandro Hodorovski

Prevod
Ivana Krgović

SADRŽAJ

PREGOVOR · · · · ·	7
1. KO SEJE PROJEKCIJE ŽANJE BOLESTI · · · · ·	15
2. TELO, DUŠA I DUH · · · · ·	26
Lično ja (telo) · · · · ·	28
Više ja (duša) · · · · ·	30
Suštinsko ja (duh) · · · · ·	32
Unutrašnji Bog · · · · ·	33
3. ZUBI PSA · · · · ·	38
4. PONOVO TELETINA! · · · · ·	41
5. UZOR KOJI NE TREBA OPONAŠATI · · · · ·	45
6. ČAS VOŽNJE · · · · ·	51
7. CIKLUSI KOJI SE PONAVLJAJU · · · · ·	55
8. PRAVEDNA CENA · · · · ·	58
9. PRIMORATI NEKOGA DA PRIMI · · · · ·	62
10. NEMA ZASLUGA · · · · ·	66
11. DEVIJACIJE LIČNOSTI · · · · ·	69
12. AKO TI UDARE ŠAMAR... · · · · ·	74
13. ANATOMIJA PARA · · · · ·	78
Telesni konflikti: borba za život · · · · ·	82
Čulni konflikti: borba za seksualni identitet · · · · ·	83
Emocionalni konflikti: borba za zadovoljenje · · · · ·	85
Intelektualni konflikti: borba za moć · · · · ·	87
14. UKRCATI SE · · · · ·	94

15. DOBRE VESTI	97
16. NIVOI SVESTI	102
17. ČUDO	112
18. KINESKE KUGLICE, ČI SFERE	122
19. TRADICIJA	125
20. PLES LAŽLJIVACA	133
21. ZNATI SLUŠATI	140
22. ŠALE ZA DECU	149
23. ŠALE ZA ODRASLE	161
24. BITI ONO ŠTO JESI	167
25. PRIBLIŽNOSTI	176
26. MAGIJA U MISLIMA	186
1. Svet nije onakav kakav mislimo da jeste	188
2. Svi sistemi su proizvodljivi	190
3. Sve je povezano	190
4. Sve je moguće	191
5. 'Sada' je trenutak moći	193
6. Sve je živo i može da nam odgovori	193
7. Uvek postoji drugi način da se nešto uradi	196
27. PRIPITOMITI SLONA	197
28. NIVOI ŽIVOTA (POGLAVLJE ZA MUTANTE)	214
1. Istrajnost	215
2. Odustajanje	218
3. Transformacija	222
4. Transmutacija	227
5. Obožavanje	232
6. Vratiti se	237
29. RADOST STARENJA	242

PREDGOVOR

Kada sam se osetio umornim od stvaranja dela koja su bila samo odraz mojih ega, napustio sam umetnost na dve godine. Zaboravivši sam sebe, pustio sam da mi na leđa padne sav bol ovoga sveta. Umotani u svoja trudoljubivo izazvana dešavanja, ne bivajući nego izgledajući, građani su, kao i ja, izgubili radost življenja. Umrtnjeni drogama, kafom, duvanom, alkoholom, šećerom, prekomernom upotrebom mesa, razočarani politikom, religijom, naukom, ekonomijom, 'patriotskim' ratovima, kulturom, familijom, tužnim životinjama sa maskama zadovoljstva, koje su izgubile svrhu, šetali smo ulicama planete znajući da je malo po malo trujemo. Bolest našeg društva je bila duboka. Jedna stara kineska priča me je izvukla iz ponora:

Velika planina je svojom senkom zaklanjala malo selo. Zbog nedostatka sunčeve svetlosti, deca su rasla rahitična. Jednog dana, seljani ugledaše najstarijeg u selu, kako je pošao izvan sela, sa keramičkom kašičicom u ruci.

- Kuda ćeš? – upitaše ga. On odgovori:
- Idem u planinu.
- Zašto?
- Da je pomerim.
- Čime?

- Ovom kašičicom.
- Ti si lud! Nikad nećeš uspeti!
- Nisam lud: znam da neću uspeti, ali neko mora da počne.

Poruka koju nosi ova priča me je pokrenula na akciju. Rekoh sebi: 'Ne mogu da promenim svet, ali mogu početi da ga menjam'. I ne čekajući mnogo, postigao sam da mi jedan prijatelj, karate šampion, pozajmi svoj *dođo* (svetu salu za treniranje) jedanput nedeljno. Počeo sam da držim besplatne konferencije sredom. Zbog izvesne doze humora, definisao sam ih kao lična služba za zdravlje javnosti. Rešio sam da se bavim tokom tih sat i po vremena, kolektivnom terapijom, primenjujući rezultate mojih pozorišnih istraživanja. Glumac (u ovom slučaju, ja) nije smeo da bude čovek koji bi pokušavao da igra određenog lika, nego osoba (koju su u lika pretvorili njena porodica, društvo i kultura) koja pokušava da se pronađe... Uklonio sam dekor, tekst naučen napamet, promenu svetla, maske, muzičku pratnju, čak sam ograničio i scenario. Nikada nisam imao binu više od dva metra široku i metar dugačku. Malo po malo napravila se publika, koja se, herojski, izuvala i sedela na podu sat i po vremena. Pre nego što bih počeo da pričam, zamolio bih da se uhvate za mali prst i formiraju lanac, zatim da izdahnu četiri puta osećajući da se oslobađaju svih napetosti u svom telu, nužde za ispunjenje želja, uzburkanih emocija i neumornog hora misli. Na kraju bih zamolio da ispruže ruke sa dlanovima okrenutim meni i da me blagoslove i daju mi moć da im prenesem nešto korisno, nešto što isceljuje... Veran odluci, nikada ne prestajući, održavao sam ova časkanja, u punoj *dođo* sali, više od dvadeset godina.

Svaka konferencija bila je siže onoga što sam naučio na mojim časovima tokom nedelje, uz tumačenje simbola jedne karte Tarota, i uz (prateći pravilo 'Sve što daješ, sebi daješ, sve što ne daš, sebi oduzimaš') opis mog intimnog rada na stizanju do sebe i, na kraju, kao šlag na torti, uz

objašnjavanje nekog svetog spisa i njegovo primenjivanje u svakodnevnom životu. Vođen glavnim savetima iz Bagavad Gite ('Misli na delo a ne na njegov plod', 'Poistoveti se sa svojim suštinskim ja' i 'Uvek uradi ono što treba da bude urađeno, kao sveto žrtvovanje, oslobađajući se svake vezanosti'), analizirao sam heksagrame Ji Đinga, pesme Tao te Činga, neke Upanišade, Rodoslov i Jevanđelja, sufi, budističke, alhemijske tekstove, koane, haiku, basne, bajke, antiaristotelovsku semantiku, psihoanalitičke teorije, itd. Jedanput, proučavajući misli filozofa Ludviga Vitgenštajna, pronašao sam jednu, koja mi se učinila od ključnog značaja: 'Znanje i smeh se prožimaju'. Tada sam odlučio da uključim šale u svoje konferencije koje sam nazvao *Mistični Kabare*, zajedno sa tumačenjem svetih spisa i inicijatorskih priča.

Jedan simbol ne podrazumeva preciznu poruku, on deluje kao ogledalo koje reflektuje nivo svesti tragača. U hrišćanstvu ne postoji samo jedan krst, ima ih bezbroj: za jedne to je predmet mučenja, za druge, krst predstavlja prostor i vreme, drvo života, jedan znak više, itd. Sveti spisi mogu da budu protumačeni na mnogo načina; to dobro znaju kabalisti, koji izvlače iz Biblije hirovita otkrovenja. Nekoliko generacija psihoanalitičara pronalazilo je pouke u snovima i u bajkama. Dakle, rekoh sebi da nema, u suštini, svetih spisa; ono sveto dodaje čitalac. Istina nije u knjizi, nego u duhu onoga koji, oslanjajući se na simbol, otkriva u dubinama svog bića tu suštinsku misteriju koja je istinski učitelj. Ako je tako, zašto ne bismo tražili mudrost u književnoj umetnosti najnižoj od svih? U šali. Zašto ne bismo posmatrali te priče kao inicijatorske tekstove? Anonimne su, imaju za cilj da proizvedu isceliteljski smeh, uranjaju svoje korene u nesvesno, donose kritički duh i prirodnu filozofiju... Počeo sam ovom:

Stanarka zgrade dođe u bolnicu da poseti kućepaziteljku koja se upravo porodila:

- Ako mi dozvolite – kaže začuđena stanarka – postavila bih vam jedno indiskretno pitanje: niste udati, je l' tako?
- Nisam – odgovori kućepaziteljka.
- A ko je onda srećni otac deteta?
- O tome – odgovori kućepaziteljka – ništa ne znam, stvarno. Dobro znate da sam, kada perem stepenice, isuviše zauzeta da bi se pri svakoj prilici okretala.

Uporedio sam ovu šalu sa jednom pričom o mudrom glupaku Muli Nasrudinu, koju su mnogi sufi učitelji smatrali inicijatorskom:

Mula Nasrudin, sedeći u senci, posmatra put sa svojom ženom, koja mu je okrenuta leđima, gledajući na suprotnu stranu. Odjedanput, ona reče mužu:

- Kako je lepo! Mnogo ptica i divni oblaci. Kakav divan pejzaž!
- Grešiš, kao i obično. Pejzaž je žalostan: sa moje strane nema ni oblaka, ni ptica! – gundā Nasrudin.

Čovek nije učinio ni najmanji napor da se okrene i pogleda u pravcu u kom gleda njegovu ženu, ograničava se samo na svoj svet. Na isti način, kućepaziteljka ne obraća ni najmanju pažnju na ono što se dešava iza njenih leđa. Oboje se brinu samo o svom ograničenom vidnom polju i ne dotiče ih ono što se dešava u njihovoj okolini. Međutim, snose posledice.

U kojoj je dimenziji ovog sveta kućepaziteljka, koja pere stepenice i zatrudni jer se ne okreće? U kojoj smo mi dimenziji? Da li smo sposobni da vidimo 'stvarnost' sa različitih tački gledišta ili se zarobljavamo u jednu verujući da druge ni ne postoje? U ovom društvu u kom smo izgubili duboko značenje religiozne tradicije i u kom Bog predstavlja infantilni objekat koji nam urezuju u prvim godinama života, možemo li opisati to božanstvo o kom često pričamo? Šta nam ono predstavlja? Opisujući Boga, ja samo opi-

sujem sopstvenu stvarnost. Ako Bog igde postoji, onda je to ovde. Ako pakao postoji, takođe je ovde. Sve što se ne nalazi ovde, nigde ne postoji. Sve što jeste, jeste u ovom trenutku. Dakle, ako je u ovom trenutku sve prisutno, treba da osetim šta je taj trenutak za mene, sa svojim vremenom, svojim prostorom i svojim mogućim tvorcem! Ako Bog ne postoji, treba da ga izmislim. Ako nisam sposoban za to, na kom principu se zasniva moja stvarnost? Koja energija je pokreće i koje posledice izvlačim iz toga?

Bude nam želju da pitamo kućepaziteljku iz šale: 'Ko je beba koju nosiš u stomaku? Na ovaj ili onaj način, desiće ti se da zatrudniš i da nosiš produkt čiju potpunu stvarnost ne možeš da spoznaš, desiće se da se ne okreneš, da ne shvataš šta drugi misli. Ne možeš da zamisliš ništa, ni milione miliona godina unazad, ni milione miliona godina unapred, ni beskrajno prostranstvo materije, ni bezgraničnu svest koja u njoj živi. Gde sebe smeštaš? A da nazoveš tvoje dete *unutrašnji Bog*?

Prvi korak koji moramo da napravimo da bismo proširili naš pogled van horizonta jeste da izmislimo unutrašnjeg Boga; Boga, koji je drugačiji od bilo kog drugog koji se nalazi na nebu, nepojmljivog, nedostiznog, kog je Mišel Onfre opisao u svom *Traktatu o ateologiji*:

Ograničeni smrtnici, koji pate od svojih obaveza, ljudi, opsednuti potpunom silu koja poseduje njima tačno suprotne kvalitete: sa svojim manama izokrenutim, kao prsti rukavice, stvaraju kvalitete pred kojim padaju na kolena a potom se klanjaju. Da li sam smrtnik? Bog je besmrtn. Da li sam dovršen? Bog je beskraj. Da li sam ograničen? Bog je neograničen. Ne znam sve? Bog je sveznajući. Ne mogu sve? Bog je svemoćan. Nemać moć vladanja prostorom? Bog je sveprisutan. Stvoren sam? Bog nije stvoren. Slab sam? Bog je neuništiv. Na zemlji sam? Bog je na nebu. Nesavršen sam? Bog je savršen. Nisam ništa? Bog je sve. I tako dalje.

Zamislamo sada da se Bog ne nalazi u infantilnom raju, nego u centru (u dubini) našeg nesvesnog. Na koji način? Kao tvorac i uništitelj svake od naših ćelija. Kao onaj koji transformiše naša unutrašnja iskustva u uzvišenu svest. Kao onaj koji poseduje ključ svakog našeg neznanja, kao onaj ko nam se predstavlja kao tajni spasilac. Sigurni balzam za naše bolno srce. Uzvišeni lek za svaku bolest. Onaj koji nas uči da volimo sva bića, bez razlike...

Ovo intimno biće treba da nam služi kao model. Kako iz dana u dan izmišljamo našu stvarnost, takođe možemo da izmislimo naše božanstvo:

Ja sam besmrtni, jednostavno zato što je smrt samo jedan koncept. Ništa ne nestaje, sve se samo menja. Ako prihvatim svoje neprestane preobražaje, ulazim u večnost. Ja sam beskrajni jer se moje telo, kao figura na vrhu pramca broda, ne završava na mojoj koži: prostire se bez granica. Znam sve jer nisam samo moj um, nego sam i svoje nesvesno, sačinjeno od tamne energije koja održava svetove, nisam samo deset moždanih ćelija koje svakodnevno koristim, nego sam milion neurona koji sačinjavaju moj mozak. Svemoćan sam kada prestanem da se zatvaram kao individua i kada se poistovetim sa čitavim čovečanstvom. Sveprisutan sam kada, zajedno sa ostalim bićima, činim deo jedinstva: ono što se dešava, iako se dešava na najudaljenijem mestu, dešava se meni. Nisam stvoren jer, pre nego što sam postao organizam, bio sam vatrena materija, antimaterija, energija, praznina. Moje meso se sastoji iz parčića zvezda koje su stare milionima godina. Na nebu sam, jer je moja zemlja brod, koji plovi univerzumom koji opet prolazi kroz druge nebrojene dimenzije. Savršen sam jer sam ukrotio svoja četiri ega, postigavši da se ujedine sa savršenstvom kosmosa. Ja sam sve jer sam istovremeno i sam ja i drugi.

Ovaj prvi pokušaj da se nađe mudrost u šalama bio je vrlo dobro primljen, što me je podstaklo da nastavim. Posvetio sam se proučavanju humorističnih knjiga koje sam prona-

lazio po aerodromima, dečijim časopisima, nastupima komičara na televiziji, u bilo kakvom susretu sa prijateljima ili poslovnim sastanku. Bilo je dovoljno da pitam svog sagovornika 'Znaš neku šalu?', da bi ga video, kako, smejući se, priča niske i genialne priče, u kojima se, više od jednogput, pojavljivala svetlucava zvezda svetog.

Ispričaše jednom tragaču za istinom da postoji cveće koje sija kao sunce. On krene da ga uzaludno traži. To cveće se pretvori u njegovu opsesiju. Godinama putuje planetom, tragajući za svetlećim cvećem i ne pronalazeći nijedan. Razočaran, ubeđen da ono i ne postoji, sedne na ivicu puta, odlučivši da ne jede dok ne umre od gladi. Posle nekoliko dana, vidi seljaka kako prolazi noseći u rukama ogroman buket cveća koje je sijalo kao sunce. Iznenaden ga upita:

- Kaži mi, dobri čoveče, kako si uspeo pronaći sve to cveće, kada ga ja, prešavši čitavu planetu, nisam nigde video?
- Lako – odgovori starac – ujutru sam, odmah po buđenju, posmatrao sunce. Potom sam, na sve strane, video ovo cveće.

Ako izmislimo unutrašnjeg Boga, sve što padne na naša leđa, sve što čujemo, vidimo, iskusimo, može da se pretvori u simbol ili predmet mudrosti. Ono što podcenjujemo, ne mora nužno da bude vredno podcenjivanja.

U jednom manastiru, stari sveštenik, pravi svetac, ne uspeva da sakrije svoju tugu.

- Zašto si tako tužan oče? – upita ga mladi monah.
- Zato što počinjem da sumnjam u inteligenciju moje braće, u vezi sa velikim Božjim istinama. Već treći put im pokazujem komad tkanine na kom sam nacrtao malu crvenu tačku, moleći ih da mi kažu šta vide. Svi su mi odgovorili 'malu crvenu tačku', a niko nije rekao 'komad tkanine'.

1.

KO SEJE PROJEKCIJE ŽANJE BOLESTI

Na dan kada je Isus Hrist punio trideset godina, apostoli, želeći da ga daruju, rekoše mu:

- Učitelju, ti kao i mi, imaš telo polom obdareno. Međutim, nikada nisi vodio ljubav. Zar ti ne izgleda nužno okušati to iskustvo?
- Naravno, voljeni učenici. Ali, sa kim?
- Ništa lakše, učitelju. Plaćićemo Mariji Magdaleni i ona će te podučiti.

Tako i učiniše. Magdalena, nasmijana, pusti Isusa u svoju skromnu kolibu. Kada se vrata zatvoriše, apostoli posedaše naspram nje, pripremivši se da čekaju najmanje dva sata izlazak zadovoljenog učitelja. Ali nije prošao minut kako se vrata nasilno otvoriše. Ugledaše Magdalenu svu nakostrešenu, kako vrišteći trči ka pustinji. Pojavi se iznenađeni Isus.

- Šta se dogodilo, učitelju?
- Ne znam... ne razumem njenu čudnu reakciju.
- Ispričaj nam, molimo te...
- Dobro... Ušao sam... Ona mi se nasmešila i ja sam se njoj nasmešio... Ona me je zagrlila i ja sam nju zagrlio... Ona me je poljubila i ja sam nju poljubio... Ona me je pomilovala i ja sam nju pomilovao... Ona me je skinula i ja sam nju skinuo. Kad ugledah ranu među njenim nogama i izlečih je!